

Taiendid kõrgemalt poolt

Jaak Joala õppis flööti, mängis klaverit, kuulsaks sai lauluhäälega. Tema isa Arno Joala õppis konservatooriumis, tahtis saada lauljaks, aga sai paljuhinnatud imeravijaks.

Seitsmekümnendatel oli valida estraadilauljate plejaad: Anne Veski, Marju Länik, Tõnis Mägi, Ivo Linna, Gunnar Graps... Ühe kallima kingituse publikule on andnud legendaarne laulja Jaak Joala.

Jaak Joalal oli potentsiaali töötada igal laval: muusikaline haridus, häääl, välimus, mis meeslaulja puhul pole vähem tähtis. Lavaline sarm ja nii-öelda artistlikku nahaalsust. Koduõue sind keegi ju otsima ei tule.

Keegi ei tea aga täpselt, miks 2014. aasta 25. septembril, 64-aastaselt lahkunud Joala otsustas ühtäkki loobuda laulmisest, kaduda sõprade ja kolleegide elust ning jääda erakuks.

„Põhjuseks polnud uhkus, alkoholism või muu selline,” on öelnud ühes intervjuus Mariin Savola, kes kohtas Jaak Joalat tänu juhusele, mis polnudki juhuse. Mariin jäi Jaagu usaldusisikuks laulja elupäevade lõpuni.

Võitlus haigusega algas aastal 2006. Maal töötades tõmbas Jaak mootorsae käima ja sai insuldi. Sellest insuldist ta päriselt ei taastunudki. „Tema vasak käsi jäi tuimaks ja vasak kõrv oli peaaegu kurt,” põhjendas Mariin, miks laulja kodustuudio aastaid tolmu kogus. Elurõõmus, särav, pisut salapärane, publiku poolt armastatud laulja tundis, et ei suuda enam olla see Jaak Joala, kellega harjunud olime.

Lauldud laulud uuele ringile

Jaak Joala sündis 1950. aastal m uusikainimeste peres ja oleks tänavu 26. juunil saanud 70-aastaseks. Seitsmendast eluaastast alates õppis Jaak klaverit, hiljem flööti. Ema Helgi Ridamäe töötas muusikaõpetajana paljudes koolides, hiljem riikliku filharmoonia paljuhinnatud lektorina. Isa Arno Joala õppis konservatooriumis laulmist ka Tiit Kuusiku juures.

Jaak Joala oli mõnes mõttes helide looja. Tema häääl on inspireerinud heliloojad talle laule kirjutama. Ja need lauldud laulud on läinud üha uuele ringile.

Joala häääl kõlas igas soovisaates, igal raadiolainel ja jäi meelde. Tema laule vilistati tänavatel ja võis silmapilkselt mõnel sünnipäevapeol üles võtta. Populaarsed laulud olid kirjas ka kogumikus „Laulge kaasa”.

Jaak Joala oli hea muusikalise mälu. „Jaak on estraadistuudio ajal paar korda minu juures tunnis käinud,” rääkis Heli Lääts. „Andsid talle hommikul laulunoodi kätte ja õhtul, Põlva kontserdil võis Jaak seda laulda juba peast.”

Peale korraliku vokaali on laulmise juures olulise tähtsusega ka

Kultuur ja Elu

01.07.2020 00:00

Marvi Taggo

1,68,69,70,71

Estonia teater

Ballett

keele valdamine. Mängukaaslasel on veel meeles, et Jaagul tuli keskkooliajal jääda vene keeles suvetööle. „Aga kui Jaak Venemaale laulma läks, rääkis ta väga hästi vene keelt ja laulis üsna kerge aktsendiga,” rääkis Katri Saliste (Kail), kes on ise vene filoloog. „Eks nõukogude sõjaväes õpiti ka vene keel selgeks. Musikaalne kõrv võtab ju kiiresti! Seoses sõjaväega meenub Katrile veel üks asi: „Jaak oli lapsena ju heleblond, aga pärast sõjaväge, kui pea nulliga paljaks aeti - tumemust.”

Tolko tšornõi kostjum

Jaaku ei kasvatatud vati sees. Ema käskis klaverit harjutada, isa flööti mängida. Pärnu vanaema Hilda, ametilt õmbleja, oli väga range ja hoolitses poisi väljanägemise eest. Ükskord tuli väike Jaak õue, punane müts peas, ise maruvihane. Ütles, et Tallinna vanaema oli talle kudunud valge mütsi, aga Pärnu vanaema arvas, et valge müts läheb ruttu mustaks ja värvis selle punaseks. Jaak töötas mängukaaslastele, et kui Tallinna läheb, värvib mütsi jälle valgeks...

Kord läksid nad koos isa Arnoga randa. Jaak tahtis jäätist, ja isa ei ostnud. Jaak näitas oma iseloomu - istus valge pintsakuga otse veeloiku.

K uijuba nimekas laulja Jaak Joala tulijälle Pärnu vanavanemaid külastama, endal moekas valge pintsak seljas, käised üles keeratud ja pikad juuksed kaela peal, käsutas vanaema: juuksed silmapilkselt lühikeseks lõigata ja tagasihoidlikum riie selga panna. Kui Jaak Joalal tuli osa võtta Sopotilauluvõistlusest, leiti talle suure otsimise peale Estonia kostüümilaost muhu rahvariided. Moskvas aga öeldi: „Tolko tšornõi kostjum!”, see tähendab ainult must ülikond. Ja see oli käsk...

„Jaak oli väikese poisina romantiline, natuke õrn, armastas loomi ja nurus endale koera, kuni lõpuks sai. Aga ega ta meie vastu ikka ei saanud, kui me üle nõõri kõrgust hüppasime,” rääkis Katri lapsepõlve mälestusi. „Jaak tegi küll kõik kaasa, aga meie hüppasime ikka kõrgemale.”

Hoovilastega koos peeti ka Jaagu sünnipäeva. Klopiti võidu kogelmogelit, kes saab enne vahule. Aga enne oli see otsas, kui valmis sai. Katri, Aino ja Jaak ehitasid kuuri peale oma villa Ortensia, kuhu sai minna nõõrredeliga.

Jaak oli ka kuulsana sõbralik ja väärikas

„Me rääkisime kui vanad sõbrad kunagi, nagu polekski neid aastaid olnud...” rääkis Katri Saliste ajast, kui Jaak Joala oli juba nimi. Sulev Nõmmiku Icolmiklavastuses „West Side Story” „Hallo Dolly!” ja „Oklahoma” mängis Jaak Joala „West Side Storys” Tony rolli. Sirje Puura oli Maria, ka talle näis: „Jaak Joala oli sel ajal juba teada-tuntud kuju, aga see ei välgatanud ilmaski tema silmades või et ma oleksin seda märganud tema olekus. Jaak respektieris meid

igati ja oli laval veetlev partner. Me mängisime vähest aega veel teiseski Sulev Nõmmiku lavastuses „Suvitajad” Timmut ja Liinat. Kui kostüümidest juttu tuli, naljatas ta, et ei tea neist asjadest midagi, aga peaasi, et nad mulle murumütsi pähe ei pane. Jaak sobis väga hästi muusikali mängima. Selle avastas lavastaja Sulev Nõmmik, kes ta teatrisse tõi. Jaak oli ehtne muusikali laulja ja oleks seda olnud ka edaspidi.”

Aga kui [Estonia teatri](#) endine tantsija, Viru varieteeguru Kalju Saareke üritas Jaak Joalale õpetada paari vajalikku tantsusammu, ei läinud see tal läbi. Ma pole tantsija, vaid laulja!

Isa õppis laulmist, poeg mitte

Jaak Joala isa Arno Joala vanemad, Hilda ja Juhan Joala, elasid Pärnus Karja tänaval. Suviti toodi väike Jaak vanavanemate hoida. Kus kahupea poisipõnn mängukaaslaste rõõmuks lauluviisi üles võttis: „Tööta, tööta rõõmukah, rõõmulcah.”. Ja kus baritonihäälnel Arno Joala varahommikust peale lauluharjutusi tegi, vahepeal vormelautosid ehitades. Hoovilapsed kutsusid Arno Joalat itaalia tenoriks.

Arno Joala õppis konservatooriumis laulmist, ka orkestrijuhtimist. „Mäletan Arno Joalat juba konservatooriumi päevilt,” rääkis endine [Estonia teatri](#) solist Urve Tauts. Ja imestas: „Arnol oli ju väga ilus bariton ja oleks väga hästi sobinud ka ooperisse või operetti.”

Arno Joala on laulmist õppinud Ott Raukase, lauluõpetaja Aleksander Arderi ja hiljem ka Tiit Kuusiku juures. „Vahepeal, kui häälnel haigeks jäi, õppisin ka orkestri juhtimist,” on rääkinud Arno Joala. „Mina olen ikka laulmist õppinud, aga poeg Jaak on isehakanud laulja.”

Miks Arno Joalast lauljat ei saanud ja ta lauluõpingud pooleli jättis? „Vene valitsus keelas laulmise ära. Mind tehti kodanlikuks natsionalistiks. Ja õigesti tegid. Ma olen kogu elu just see olnud... Teenisin ka Saksa sõjaväes ja üks Jaak kannatas hiljemgi selle tõttu, et papa oli paha mees.”

„Arno Joala polnud üldse paha inimene,” teab rääkida [Estonia teatri](#) balletirietaja Ülle Kogerman. „Arno ütlemised olid vahel ehk iroonilist laadi. Aga ta ei valanud kellelegi tõrva krae vahele ega rääkinud kellestki halvasti, kes tema peale ehk näpuga näitasid. Minu meelest ütles Arno kõike rohkem läbi liblikate ja lillede, mis on tarkus omaette.”

Arno Joala oli 25 aastat Autosporti Föderatsiooni ringrajasõidu komitee esimees. Sport ei olnud mehele tundmatu, vaid hingelähedane. Ja vormelautosid ehitas ta lausa oma käega. Autosportlasi on Arno Joala terve elu aidanud. „Mind lihtsalt huvitas, miks üks on pidevalt esimene ja teine kuues-seitsmes.”

Mees nagu kiirabi

„Sihikindlat treeningut ma pole teinud,” rääkis Arno Joala, kes ravis

teatrimajas nii mõndagi inimest skalpelli, süstla ja tabletita.

Kuidas on pendliga ravimine võimalik?

„Iga inimene jätab endast informatsiooni ja mul on võime see informatsioon kinni püüda.”

Oma ala valdaja käes tundub kõik lihtne Arno oma ametisaladusi ei paljastanud. Kui, siis vaid seda, et ravib oma töötoas: paremas käes kristallist pendel, vasak käsi hoiab elevantikihva-valgest pöögist pendlit või nagu seda ise nimetas, „nunnut”, mis oli ta enda kätetöö. Ütles veel, et pendeldab joonistatud pildi või akupunktuuri atlase kohal ja kui pendel haige koha peal peatub, on haigus läinud.

„Kui mu isa hakkas kurtma, et tervis annab tunda ega jõua enam emale järele, otsustasingi isa peal proovida,” rääkis Arno. „Algselt läksin muidugi Heino Tiigi juurde abi saama, kes diagnoosis mind pendliga. Küsisin siis, et millest see on, kui pendel hakkab käes liikuma. Tiik selgitas asja, ja arvas, võib olla on ka mul need võimed, prooviksin...Aga kui ma pendliga proovisin, liikus see minu käes mitut viisi. Tiik leidis, et ehk on need võimed mul suuremadki...”

Õeldakse, et hea energia kaitseb, halb tõmbab iseenesest Arno Joala võimed, huvitatus ja oskus suunata head energiat on ravinud lauljaid, tantsijaid ja ka sportlasi.

Estonia teatri endine solist Hans Miilberg oli aastaid tagasi hädas seljaga. Ta oli selga kaua ravinud kuni sai Kaie Kõrbi kaudu rääkida Arno Joalaga „Joala vaatas ülesvõtet minu seljast umbes tund aega. Kaasas oli väike küülike, mis pendeldas pildi kohal. Nägin oma silmaga, kuidas küülike ta käes reageeris. Lõpuks pidin ma joonistama oma korteri plaani. Selle koha peal, kus oli voodi, hakkas pendel hirmsa hooga liikuma, Härri Joala ütles, et enne ta midagi tegema ei hakka, kui voodi koht on vahetatud. Nii saigi tehtud. Ütleme nii, et m a sain abi.”

Asjaosalistelt küsimata, puhtisiklikust huvist, ravis Arno Joala ükskõik, kui kaugel maa tagant. Teada pidi olema (vaid) nimi ja koht, kuhu energiat suunata, väitis Joala ega ole vaja inimest isegi sõrmega puudutada.

Hääleliselt koloriitne maja

Pärnus Karja tänav 19 elas värvikas seltskond. Proviisor, advokaat, dirigent-maestro, kelle abikaasa oli ooperilaulja. Fantastiline maja, ainuüksi hääleliselt koloriitne. Jaagu isa Arno Joala, kes Pärnus suvitas, laulis hommikul häält lahti. Tema õppis sel ajal konservatooriumis. Ja kui Arno Joala lauluharjutamise lõpetas, tegi sama dirigendiproua, kes sel ajal oli muusikalavastustega seotud. Lõpuks hakati flööti mängima. Juhtus, et sõbrad kutsusid läbi lahtise akna Jaaku õue mängima, tuli Jaak aknale ja ütles: „Ma ei saa, isa käsib flööti mängida.”

Arno isa, Jaagu vanaisa Johan Joala oli ametilt autojuht ja nagu

headusepassiga sündinud. Maja lapsed, isegi täiskasvanud käisid tema juures nõu ja abi saamas.

Kord hakkas Joala just Estonia teatri uksest välja minema, kui helises telefon. Helistaja oli Ülle Kogerman, kellel lähematel päevadel seisis ees operatsioon. Ülle sai Arno Joalalt abi ja operatsiooni polnud vajagi teha.

Ülle oli siis priimabaleriin Kaie Kõrbi riietaja ja teadis, et tantsijannagi püsis jalgadel tablettideja süstla najal ning soovitas tallegi oma imearsti. Arno Joala oli siis Loksal, kui teatati, et teda otsib Estonia priimabaleriin Kaie Kõrb .

„Kaiel oli trauma, üks tükike, mis kaelanärvi vastu käis, tekitas valu. Saksamaal tehtud ülesvõtte rääkis selget keelt, et tuleb teha operatsioon ja kõik. Kaie tuli igaks juhuks minu juurde. Soovitasin tal pilt minu juurde jätta. Hakkasin ravima ja varsti nägin, et tükikest pilt enam ei näita. Helistasin ja Kaie ütles, et ei ole häda enam midagi.” See lugu on dokumentidega tõestatud, väitis ravija Joala.

„Ma olen palju kordi Arno Joala juures käinud ja temalt abi saanud. Mis see täpisealt oli, ma ei tea, aga see on fakt. Estonia külalissetenduste ajal Saksamaal käisin isegi arstide juures. Arno Joala aga ütles, et see pole probleem ja sain temalt abi. Ka minu abikaasa ja partner laval, Viesturs Jansons, (Estonia endine balletitantsija) on oma seljahädas Arno Joala käest abi saanud,” kinnitab Kaie Kõrb.

Kes Arno Joala juures on käinud, ütleb, et tema kodus oli hea olla. Ja et see hea liikus koos töölauga, ükskõik, kuhu see asetatud oli. Meie jutuajamise lõpetas Arno Joala aga nii: „Mulle ei meeldi endast rääkida ja kui minust räägitakse. Igaüks on meist isemoodi, nii mina, kui ka minu poeg Jaak. Kui oma elust rääkima hakkaksin, tuleks alustada mitmeosalise romaaniga...”

Arno Joala suri 2008. aasta 14. septembril.

Joala oma isa, ema ja neljaaastase Jaaguga Pärnus. Perekond Joala imetleb pisipoeg Jaaku.

Jaak ja mängukaaslane Katri Karja tänava maja aias. Seewaldi lasteias mängis orkester erinevate lapsjuhtidega. Jaak on paremalt esimene. ARHIIVIFOTOD Arno Joala oma töötoas. Paremas käes pendel ehk nunnu. Jaak Joala enne Sopotit laulufestivalile sõitu tikandiga vestis.

MARVI TAGGO